

A vírusnevek írásáról: egy nem szakember gondolatai

BEVEZETÉS

A Magyar Orvosi Nyelv előző számában egy összeállítást adtunk közre, amelynek címe: „Javaslat a vírusok neveinek írására és magyarítására” (1). A vírusok tudományával foglalkozó szakemberektől kértünk véleményt, állásfoglalást és javaslatokat. Az alábbi gondolatok a vélemények alapos tanulmányozása után fogalmazódtak meg. Semmi szín alatt nem állásfoglalásról, inkább „hangosan gondolkodásról, töprengésről” van szó.

Jóllehet, az emberi, állati és növényi vírusok között sok hasonlóság van, a különbség – vagyis az a tény, hogy embereket, állatokat vagy növényeket támadnak meg – mégis alapvető. Vannak vírusok, amelyek pl. embereket és állatokat is megbetegítenek, ezek azonban az emberi és az állati vírusrendszerekben is felsorolásra kerülnek. Az orvosi irodalom számára lényegében az emberi vírusok rendszere fontos, ezért csak ezzel foglalkozunk.

A VÍRUSOK NEMZETKÖZI OSZTÁLYOZÁSA

Az ismertetett összeállításból egyértelműen megállapítható, hogy: 1. A vírusok osztályozása egy mesterséges rendszer, amelynek alapját a vírusok bizonyos, egy-egy csoportra többé-kevésbé jellegzetes tulajdonsága képezi. Ezek részletezése nem tartozik ide. 2. A legmagasabb rendszertani csoport a „rend”, amelyet a „család”, az „alcsalád”, a „nemzetség” (genus) és a „faj” (species), „alfaj”, „törzs” és „változat” (variáns) követ. Az egyes csoportok meghatározását – mint ahogy dr. Szűcs György írja – a fajig bezárólag a Nemzetközi Vírus Nomenklátúra Bizottság (ICTV) készítette el, a faj alatti rendszertani csoportokat azonban már csak nemzetközi szakcsoportok, törzsgyűjtemények képviselői határozzák meg. 3. Nagyjából egyetértés látszik abban, hogy az egyes rendszertani csoportok – általában a rendszertani elnevezések – nem tulajdonnév jellegűek; a vírusok esetében is az egyes csoportok tulajdonságokon alapulnak.

A VÍRUSOK ÍRÁSMÓDJÁNAK NEMZETKÖZI (ICTV) AJÁNLÁSA

Az ICTV az írásmódot is meghatározta az egyes osztályok szerint. Ennek célja az, hogy az írásmódból következtetni lehessen arra, hogy vajon egy vírusszaládról, -alcsaládról, -fajról stb. van szó. Az ajánlásokat áttekinthetően az 1. táblázatban tüntettük fel. Összefoglalóan a következők állapíthatók meg: 1. A vírusok rendszerében a „rend”-et a szóvégi „-virales” kifejezéssel jelöljük és dőlt betűvel írjuk, nagybetűvel kezdjük. Az ICTV napjainkig egy „rend”-et fogadott el; ez a *Mononegavirales* (dr. Szűcs György). Ebből következik, hogy a „rend” írásával nem sokszor

találkozunk orvosi közleményekben, de még mikrobiológiai munkákban is ritkán. 2. A családok nevének a névhez a „-viridae” toldalékot tesszük, a megnevezést dőlt betűvel írjuk és nagybetűvel kezdjük (*Poxviridae*). 3. Az alcsaládok nevének a névhez a „-virinae” toldalék kerül, a megnevezést dőlt betűvel írjuk, nagybetűvel kezdjük. (*Chordapoxvirinae*). 4. A nemzetség megnevezésében a „-virus” toldalék szerepel, a megnevezést dőlt betűvel írjuk, nagybetűvel kezdjük. (*Orthopoxvirus*). 5. A faj sohasem írandó dőlt betűvel, és ha nem tulajdonnévről kapta elnevezését kis kezdőbetűvel írjuk. 6. Az alfaj, törzs, változat írásmódjára nincs előírás, illetve csupán annyi, hogy nem írjuk dőlt betűvel, és nem kezdjük nagybetűvel, ha nem tulajdonnévből származik.

1. táblázat. A vírusnevek írásmódjának nemzetközi (ICTV) javaslatai

Rendszertani csoport	Javasolt írásmód
Rend	-virales (nagybetűvel kezdjük, dőlt betűvel írjuk)
Család	-viridae (nagybetűvel kezdjük, dőlt betűvel írjuk)
Alcsalád	-virinae (nagybetűvel kezdjük, dőlt betűvel írjuk)
Nemzetség	-virus (nagybetűvel kezdjük, dőlt betűvel írjuk; a vírus szó a szótóval egybeírandó)
Faj	-vírus (nem dőlt betű)
Alfaj (típus)	nincs egyértelmű javaslat
törzs	nincs egyértelmű javaslat
változat	nincs egyértelmű javaslat

* A rendszertan sok vonatkozásban még képlékeny, bizonyos víruscsoportok helye (például „típusok”) még nem pontosan körülhatárolt.

A fentiek alapján, a nemzetközi írásmód használatával a szakember azonnal látja, hogy a vírusok rendjéről, családjáról, alcsaládjáról vagy nemzetségéről van szó. Arról már egyáltalán nem vagyok meggyőződve, hogy ezt a gyakorló orvosok is azonnal felismerik. A faj, alfaj, törzs, változat nem azonosítható az írásmód alapján, ezt körülírással kell egyértelművé tenni.

ÁLTALÁNOS JAVASLATOK A MAGYAR ÍRÁSMÓDRA

A közreműködők több vonatkozásban egyetértettek, és úgy fogalmaztak, hogy a nemzetközi vírusnevezéktan használata esetén a nemzetközi megnevezés után a „rend”, „család”, „alcsalád” vagy „nemzetség” szokat ki kell írni. A „rend”, „család”, „al-

család” és a „nemzetség” nevek nagy kezdőbetűs és dőlt betűs írását is javasolják. Nem egységes viszont az álláspont abban, hogy a „rend”, „család” és „alcsalád” nevének írása magyar szövegkörnyezetben miként legyen: *Mononegavirales* rend vagy *Mononegavírus* rend, *Poxviridae* család vagy *Poxvírus* család, illetve *Chordapoxvirinae* alcsalád vagy *Chordapoxvírus* alcsalád. A „nemzetség” írásmódjában ilyen megfontolások nincsenek: *Orthopoxvírus* nemzetség.

Az egyes fajok neve -vírus toldalékkal írandó; ez csak a hosszú í-vel írott vírus szóban különbözik a nemzetközitől. A fajok és az attól lefelé lévő rendszertani csoportok kisbetűvel írandók, kivéve, ha tulajdonnevet viselnek (Epstein–Barr vírus), illetve akkor is, ha a fajoknak elkülönítő neve is van, pl. Herpes simplex vírus (*Ádám Éva dr. és Nász István dr.*). Ezek nem írhatók dőlt betűvel.

Előfordul, hogy egy rendszertani családban bizonyos vírusoknak több nemzetsége ismert: az *Orthomyxovírus* (*Orthomyxoviridae*) családban az Influenzavírusnak három nemzetsége van, amelyeket betűjelöléssel különítünk el, pl. Influenza A-vírus. Más esetekben előtagokkal azonosítjuk az egyes nemzetségeket: *Aviadenovírus*, *Mastadenovírus* (*Ádám Éva dr. és Nász István dr.*).

A fajok, alfajok stb. írása már sok bonyodalommal jár, ha a nevek elő- és/vagy utótagot kapnak. Tovább nehezíti a helyzetet az, hogy egy-egy fajon belül sok változat lehetséges.

DŐLT BETŰS, NAGY KEZDŐBETŰS ÍRÁSMÓD ÉS A SZÖVEGKÖRNYEZET

Egy tudományos közleményben – de talán minden írásban – a kiemelésnek akkor van jelentősége, ha bizonyos fokig „egyedüliséget” élvez, vagyis következetesen azzal a kiemelési móddal (dőlt betű, félkövér, aláhúzás stb.) mindig csak az együvé tartozókat hangsúlyozzuk. Ha ugyanazt a kiemelési módot túl sok, más-más szövegegységre is alkalmazzuk, a kiemelés elveszti jelentőségét; sokszor inkább zavaró. Az sem jó, ha sokféle kiemelési formát használunk – ezt is, azt is különböző módon kiemeljük –, mert a dolgozat áttekinthetetlené válik. A sok kiemelés az áttekinthetőség koporsószege.

A Nőgyógyászati Onkológia című folyóirat szerkesztésében a szövegben csak az idézett – kiírt – szerzők neveit, illetve a „táblázat”, „ábra” szavakat írjuk dőlt betűvel. Hasonló elvek nyilván más folyóiratoknál is érvényesülnek.

Egy példa: „*Kovács és munkatársai* (2) áttekintették az irodalmat, és megállapították, hogy a humán papillomavírusnak szerepe van a méhnyakrák kialakulásában. ... Az adatokat összefoglalóan a 3. táblázatban tüntetjük fel.”

Egy másik példa: „*Kovács és munkatársai* (56) áttekintették az irodalmat, és megállapították, hogy a humán papillomavírusnak szerepe van a méhnyakrák kialakulásában. Más vírusok szerepét is vizsgálták. Elemezték a *Mononegavirales* rendet és érdekes jelenségeket találtak. Külön kiemelték a *Poxviridae* családot. *Nagy és munkatársai* (57) szerint a *Chordapoxvirinae* alcsalád szerepe kevésbé bizonyított, de jelentőséget tulajdonítanak az *Orthopoxvírus* nemzetségnek. *Kiss és Szabó* (58) a *Herpesviri-*

dae családról és az *Alphaherpesvirinae* alcsaládról – ellentétben az Ebola-vírussal – is érdekes megfigyeléseket közölnek. Az adatokat összefoglalóan a 3. táblázatban tüntetjük fel.”

A példa nem valós és természetesen túlzott, de azért szemlélteti, hogy a vírusok nevének ez az írásmódja milyen zavaró lehet. Nem világos számomra, hogy miért kell nagybetűvel kezdeni a „rend”, „család”, „alcsalád” vagy „nemzetség” neveket, hiszen ezek önmagukban nem tulajdonnevek. Nagyon zavaró ugyanakkor, ha egy tulajdonnévből eredő vírushalmaz neve kerül mondjuk egy alcsaládba tartozó vírusmegjelölés után – még akkor is, ha az előbbit nem dőlt betűvel kell írni.

Talán az előző példa így is jól érthető, és a kiemelés is megtartja jelentőségét: „*Kovács és munkatársai* (2) áttekintették az irodalmat, és megállapították, hogy a humán papillomavírusnak szerepe van a méhnyakrák kialakulásában. Más vírusok szerepét is vizsgálták. Elemezték a mononegavirales rendet és érdekes jelenségeket találtak. Külön kiemelték a poxviridae családot. *Nagy és munkatársai* (57) szerint a chordapoxvirinae alcsalád szerepe kevésbé bizonyított, de jelentőséget tulajdonítanak az orthopoxvírus nemzetségnek. *Kiss és Szabó* (58) a herpesviridae családról és az alphaherpesvirinae alcsaládról – ellentétben az Ebola-vírussal – is érdekes megfigyeléseket közölnek. Az adatokat összefoglalóan a 3. táblázatban tüntetjük fel.”

SZÜKSÉGES A VÍRUSOK EGYES OSZTÁLYAIT ELKÜLÖNÍTŐ TOLDALÉKOK HASZNÁLATA A MAGYAR NYELVKÖRNYEZETBEN?

Azt hiszem, a válasz nem. Nem világos ugyanis, hogy miért szükséges kiírni a toldalékokat, ha úgymellé írjuk a „rend”, „család”, „alcsalád” vagy „nemzetség” szokat. Ez bizonyos fokig „ismétlés”, nem sokban különbözik, pl. a „HPV-vírussal” elfogadhatatlan kifejezéstől. (*Ádám és Nász doktorok* is ezt az írásmódot használták). A fenti példaszöveg bizonyára így is teljesen érthető és a besorolást is megtartja:

„*Kovács és munkatársai* (2) áttekintették az irodalmat, és megállapították, hogy a humán papillomavírusnak szerepe van a méhnyakrák kialakulásában. Más vírusok szerepét is vizsgálták. Elemezték a mononegavírus rendet és érdekes jelenségeket találtak. Külön kiemelték a poxvírus családot. *Nagy és munkatársai* (57) szerint a chordapoxvírus alcsalád szerepe kevésbé bizonyított, de jelentőséget tulajdonítanak az orthopoxvírus nemzetségnek. *Kiss és Szabó* (58) a herpesvírus családról és az alphaherpesvírus alcsaládról – ellentétben az Ebola-vírussal – is érdekes megfigyeléseket közölnek. Az adatokat összefoglalóan a 3. táblázatban tüntetjük fel.”

A VÍRUSOK NEVEINEK ÍRÁSA MAGYAR SZÖVEGKÖRNYEZETBEN

Egységesnek tűnik a szerzők véleménye, abban, hogy a „vírus” szót magyar nyelvkörnyezetben – összetételben is – mindig hosszú „í” betűvel írjuk, valamint, hogy a nevek írásánál az általános nyelvtani szabályokat kell követni.

Többen úgy gondolják, hogy a „-vírus” utótagot célszerű egy-

beírni a vírus nevével, a szótóvel. Kivételt jelentenek azok a vírusok, amelyek nevüket felfedezőikről vagy a felfedezés helyéről kapták, pl. Epstein–Barr vírus, Marburg-vírus, mivel a magyar helyesírás szabályai szerint ilyen esetekben kötőjelet kell tenni. Nem egységesek a nézetek a többszerzős nevek írásánál: Epstein–Barr vírus, Epstein-Barr-vírus vagy Epstein–Barr-vírus. Az utóbbi, a hosszú/ rövid kötőjeles forma látszik a legmegalapozottabbnak a magyar helyesírás szempontjából. A kettős latin elnevezések – pl. Herpesvírus varicellae – a vírusok nevezéktanában elvetésre kerültek (*dr. Szűcs György*).

Látszólag bonyolulttá válik az egybeírás kérdése, amikor az elnevezés és a „vírus” szó közé egy betű kerül: hepatitis C vírus, hepaptitis-C-vírus, hepatitis C-vírus vagy a hepatitis C vírusa. Ezekben az esetekben a megjelölés általában a vírus által okozott betegségre utal. Tekintettel arra, hogy az írásmód mindig csak állásfoglalás kérdése, ezért megegyezés alapján lehetne hepatitisvírus C-ről is beszélni, ami nem megy a megértés rovására, és egyúttal a bonyolult szabályozást is egyszerűsíti. A „hepaptitisvírusok” kifejezés egyébként az Orvosi Helyesírási Szótárban (1) megtalálható. Hasonló állásfoglalás mutatkozik a kiegészítő számok – betűkkel vagy anélkül – írásával: humán coronavirus 229E, influenzavírus A1.

Külön elbírálást igényelnek a több szóból álló vírusnevek: herpes simplex vírus, herpes zoster vírus stb. Mindkét példa egy-egy betegségről elnevezett vírust takar. A betegség nevének írása a helyesírási szótár szerint adott: herpes simplex, illetve herpes zoster. A kérdés az, hogy a „vírus” szót – a fenti gondolatok szellemében – vajon írjuk-e hozzá a második szóhoz, kötőjellel csatoljuk-e vagy különírjuk (herpes simplex vírus, herpes simplexvírus, herpes simplex-vírus). Lehet, hogy az sem egy eretnek gondolat, hogy hosszú és rövid kötőjeleket használjunk: herpes–simplex-vírus. A „humán” szó használata a vírusnevekben viszonylag egységes: „á” betűvel írjuk és általában külön, pl. humán papillomavírus. Ezekben a formákban a „-vírus” szót rendszerint egybeírjuk a szótóvel.

A magyar helyesírási szabályzat úgy fogalmaz, hogy, ha az idegen írásmód szerint írt szó végén „hangérték nélküli (ún. néma) betű van, vagy ha az utolsó kiejtett hangot betűknek bonyolult, írásrendszerünkben szokatlan együttese jelöli, akkor a magyar toldalékokat mindig kötőjellel fűzzük a szó testéhez”. A „vírus” szó azonban utótag, és nem toldalék, ezért talán a fenti esetekben is célszerűbb a szótesttel egybeírni: humán coxackievírus.

Nehézséget jelent az újonnan felfedezett vírusok neveinek írása, talán elsősorban azért, mert az ismeretek a napi sajtóból erednek és nem a szakmai folyóiratokon keresztül. A sajtó sokféle torzszülöttet alkot. Nyilvánvaló, hogy ebben a szakembereknek kell állást foglalniuk.

A RÖVIDÍTÉSEK, BETŰSZÓK HASZNÁLATA ÉS ÍRÁSA

Általánosan elfogadott, hogy az adott vírus nevét a szövegben – első említésekor – teljesen ki kell írni, a rövidítést pedig utána zárójelben adjuk meg. Az is eléggé nyilvánvaló, hogy a nemzet-

közileg elfogadott rövidítések használata célszerű, egyébként összevisszaság keletkezhet, a megértés károsodhat. A betűszók, rövidítések toldalékolásánál a magyar helyesírás szabályai szerint járunk el, pl. HPV-vel és nem HPV-sal. Egyértelmű, hogy ha a rövidítésben, betűszóban az utolsó „V” betű a vírust jelöli, a rövidítés után a vírus szót kiírni értelmetlen és nem elfogadható: HPV-vírust!!! (helyesen HPV-t). Az sem lenne helyes, mert szokatlansága miatt zavaró volna, ha például HP-vírust írnánk.

Külön elbírálást igényel a rövidítésekkel, betűszókkal kapcsolott betű és/vagy szám kiegészítések írása. Legtöbbször ezekben az esetekben is a kötőjeles írást javasolják, a jelzéseken belüli kötőjelek használatánál pedig az ICTV irányelveit tartják mérvadónak: HCV-229E.

A VÍRUSNEVEK MAGYARÍTÁSÁNAK KÉRDÉSE

Nagy Károly dr. azt írja, hogy „a tudományos, szakmai igényű munkákban véleményem szerint meg kell tartani az eredeti latin/angolszász kifejezéseket, elnevezéseket, annál is inkább, mert az ilyen jellegű cikkekben lényeges különbséget kell tennünk víruscsaládok, vírustörzsek, -fajok, -alfajok, -altípusok, -variánsok között is, amelynek magyarul való körülírása olyan terjedőssé tenné a munkát, amely már az élvezhetőség és megértés rovására menne”. Ez a különbségtétel minden bizonnyal valóban fontos egy vírusszakember számára, aki a vírusok rendszerében akar tájékozódni, tanulmányozandó vírusát elhelyezni. Nem tudom azonban, hogy ez mennyire fontos a klinikai közleményekben. Szemlesütve vallom be, hogy nagyon sokat írtam a humán papillomavírusról (HPV) – elsősorban a méhnyakrák vonatkozásai miatt – anélkül, hogy tudtam volna, hogy azok a papovavírus családba tartoznak (ezt később néztem meg). Tájékozatlanságom ténye nem zavarta mondandómat, amelyet az olvasó is megértett. Feltételezem, hogy az olvasók többségének sincs fogalma arról, hogy a humán papillomavírus a vírusok rendszertanában hol helyezkedik el. Azt sem tudom, hogy ez a vírusokat kimutató laboratóriumi szakemberek számára fontos-e. A világirodalomban százával találunk a HPV-vel foglalkozó tudományos közleményeket; többségükben a HPV-k víruscsalád stb. vonatkozásairól egyetlen szó sem esik, a hangsúly a különböző HPV-típusokon van. A méhnyakrák és a HPV kapcsolatában teljesen mindegy a HPV-k vírusrendszertani helye.

A továbbiakban *Nagy Károly dr.* úgy fogalmaz, hogy, „ha egy vírusbetegségnek magyar neve van, akkor a kórokozó vírus magyar elnevezését kell használni elsősorban birtokos esetben: kanyaró – a kanyaró vírusa, influenza – az influenza vírusa, övsömör – az övsömör vírusa. Amikor azonban magának a vírusnak a virológiai jellegzetességéről írunk, már bocsátkozhatunk részletekbe: pl. az influenza B vírus vagy az övsömör vírusa, a Herpes zoster. Általánosságban azonban írhatnánk úgy is, hogy a herpesvírusok (Herpesviridae).” Csak megjegyzem, hogy már ebben a gondolatban is benne van egy leegyszerűsített, az útvesztőket kikerülő írásmód: herpesvírusok (vagy herpesvírusok családja).

Ádám és Nász doktorok szerint: „Az angol nyelvű szakiroda-

lomból általánosan ismert vírusnevek egy részére van megfelelő magyar elnevezés, ezek használata javasolható, magyar nyelvű szakmai szövegekben azonban szükséges lenne a nemzetközileg elismert név zárójelben való megadása a félreértések elkerülése végett.”

A túlzott magyarítástól a szerzők többsége óva int. Ezzel szemben *Ongrádi doktor* határozottan állást foglal a vírusok magyar neveinek használata mellett. Úgy véli, hogy számos jó magyar nevet már elfelejtettünk, helyettük sokszor zagyva, idegen neveket használunk. Az olvasó szemével nézve így ír: „Az olvasó arra is gondol, hogy egy értelmiségi nemcsak a szakmát ismeri és műveli magas fokon, hanem az új jelenségekre, adatokra, itt pl. a vírusok elnevezésére megfelelő anyanyelvi kifejezéseket használ, alkot és erre megtanítja az olvasót”. Tanácsokkal is szolgál mondván, hogy ha az okozott betegségnek van magyar neve, arról könnyen elnevezhetjük a vírust, ha nincs, akkor először a betegség magyar nevét kell megalkotni.

ÖSSZEFOGLALÁS

Mindig felmerül a kérdés, hogy egy nemzetközi szervezet – amely alapvetően az angol nyelv világában gondolkodik és fogalmaz – által kiadott írásmódbeli irányvonal mennyire alkalmazható más nyelvtérületen is. Angol nyelvű közleményekben ez természetesen előírás. Magam is sok nemzetközi, európai szervezet útmutatást (guidelines) kiadó, megfogalmazó bizottságában vettem részt. Nem kérdéses ezek szakmai fontossága, elsősorban az egységes képzés, a határok nélküli tudomány, orvoslás és mindenek előtt a „közös szaknyelv”, az egymás megértése miatt. Ez azonban semmi szín alatt nem kötelez arra, hogy magyar nyelvkörnyezetben a tőlünk idegen vagy zavaró írásmódot használjunk. A magyar orvosi szakirodalomban sok példát találunk a nemzetközi előírások magyaros írásmódjára. Úgy gondolom, az ICTV-írásmód ajánlásait nem szükséges vakon követnünk, amikor a szövegbarát magyaros írásmóddal is ki tudjuk fejezni a nemzetközi nevezéktant.

A fenti példák közül eléggé világos, hogy a dőlt betűs és a nagy kezdőbetűs írásmód elhagyása semmilyen megértési zavart nem jelent, viszont jobban simul a szövegbe. Nem beszélve arról, hogy a vírusok tudományában nem eléggé jártas orvost, biológust stb. sok töprengéstől – kisbetű? dőlt betű? nagy kezdőbetű? – szabadíthatjuk meg. Ezt a gondolatot – jöllehet más vonatkozásban – már *Szűcs doktor* is megfogalmazta: „Köznyelvi használatban a vírus, család, alcsoport, nemzetség és faj kisbetűvel és nem dőlt betűtípussal írandók: pl. picornavírus család, enterovírus nemzetség.” Talán ez a szakirodalomra is vonatkoztatható.

Minden írásmód akkor alkalmazható a gyakorlatban, ha azt nemcsak az „egészén vájt füllék” értik, de azok a szakemberek

is tudják használni, akiknek nem a témában forgó szakma az alapképzettségük. *Nagy doktor* is azt javasolja, hogy a lehető legegyszerűbb írásmódot alkalmazzuk. Elméletileg ésszerű elkülönítés lehet, amelyet *Szűcs doktor* javasolt, nevezetesen, hogy a vírus szó különírásával például elkülöníthetnénk a nemzetségnél alacsonyabb csoportba tartozókat. A gyakorlatban ez megint csak a vírustudománnyal foglalkozók ismeretanyaga alapján valószínűsíthető meg, és nem különíti el „faj”, „alfaj”, „törzs”, „változat” csoportokat egymástól. Nem teljesen világos előttem, hogy ha ki kell írni azt, hogy mondjuk „család”, akkor miért ne lehetne kiírni azt is, hogy „törzs”. Persze csak ott, ahol a besorolás meghatározása fontos, és adott esetben elég csak a dolgozat elején megadni.

A vírusok neveinek írása elhatározás kérdése. A döntéshozókat az egyszerűség kell, hogy vezesse a magyar helyesírási szabályzat szem előtt tartásával. Nem érdemes túl sok kivételt tenni. Gondolok itt, például a vírusok által okozott betegségekről elnevezett vírusok írására: kanyaró vírus vagy kanyaróvírus, rabies vírus vagy rabiesvírus (veszettségvírus), AIDS vírus, AIDS-vírus. Természetesen nem mindig egyszerű a helyzet, mert túl hosszú és/vagy soktagú elnevezések is vannak: Californiai agyvelőgyulladás vírusa – mint a példából is látható, ilyenkor a birtokos szerkezet használata segíthet.

A „túlzott” magyarítás a gyakorlatban nem látszik sem célszerűnek, sem megvalósíthatónak. Itt is annak az alapelvnek kell érvényesülni, hogy a magyarítás nem mehet a megértés rovására; jöllehet minden csak megállapodás, pontos meghatározás – ez esetben magyar nyelvű meghatározás – és az egységes álláspont megtanulásának, alkalmazásának a kérdése. Ma senki nem tudja eldönteni, hogy melyik magyar név válik általánossá, megy át a köztudatba. Talán nem túlzás, és nyelvművelésünk iránti kötelezettségünk is minden vírusrévnek megalkotni a magyar megfelelőjét – legalább is egy szótár szintjén –, és az idő majd eldönti, hogy az adott név megtalálja-e a helyét. A lehetőséget nem szabad elszalasztani. Az is egy szempont lehet, hogy a magyar megfelelő a szöveg színesítésére is alkalmazható.

Végezetül – mint a bevezetőben is említettem – ismételtlen aláhúzom, hogy a fentiek egy nem szakember gondolatait foglalják össze, amelyek lehet, hogy vírusszakosok számára nem elfogadhatók. Bízom azonban, hogy a további együttgondolkodáshoz azért hozzájárulnak ezek a gondolatok.

IRODALOM

1. Bősze P. Javaslatok a vírusok neveinek írására és magyarítására. *Magy Orv Nyelv* 2003; 3:27–33.
2. Fábrián P. Magasi P. Orvosi Helyesírási Szótár. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1992.